

XXI ASR FANTASY ADABIYOTIDA AFSONAVIY OBRAZLARNING QAYTA YARATILISHI: NEIL GAIMAN ASARLARI MISOLIDA

Nurmatova Madina Toxir qizi

Is'hoqxon Ibrat nomidagi Namangan davlat chet tillari instituti
Filologiya va tillarni o'qitish: ingliz tili yo'nalishi 3-kurs talabasi

Email: nurmatovamadina69@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20774009>

Annotatsiya: Ushbu maqolada XXI asr fantasy adabiyotida afsonaviy obrazlarning qayta yaratilishi Neil Gaiman asarlari misolida tahlil qilinadi. Tadqiqotda yozuvchining American Gods va Norse Mythology asarlarida qadimgi mifologik qahramonlar va xudolarning zamonaviy madaniy muhitda qayta talqin qilinishi o'rganiladi. Qiyosiy va intertekstual tahlil usullari asosida Gaimanning mifologik obrazlarni yangi semantik mazmun bilan boyitgani hamda ularni zamonaviy jamiyat muammolari bilan bog'lagani aniqlanadi. Tadqiqot natijalari Neil Gaiman ijodida mifologiyaning nafaqat badiiy vosita, balki zamonaviy insonning madaniy identifikatsiyasini ifodalovchi muhim omil sifatida namoyon bo'lishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Neil Gaiman, fantasy adabiyot, mifologiya, afsonaviy obrazlar, American Gods, Norse Mythology, intertekstual tahlil, qayta talqin.

Abstract: This article examines the reinterpretation of mythical characters in twenty-first-century fantasy literature through the works of Neil Gaiman. The study focuses on the transformation of ancient mythological figures and gods in American Gods and Norse Mythology. Using comparative and intertextual approaches, the research demonstrates how Gaiman reconstructs mythological characters within contemporary cultural contexts and enriches them with new meanings. The findings reveal that mythology in Gaiman's works functions not only as a literary device but also as a means of expressing modern cultural identity.

Keywords: Neil Gaiman, fantasy literature, mythology, mythical characters, American Gods, Norse Mythology, intertextuality, reinterpretation.

Аннотация: В данной статье рассматривается переосмысление мифологических образов в фэнтезийной литературе XXI века на примере произведений Нила Геймана. Исследование посвящено анализу трансформации древних мифологических персонажей и богов в произведениях American Gods и Norse Mythology. На основе сравнительного и интертекстуального анализа показано, каким образом автор адаптирует мифологические образы к современному культурному контексту и наделяет их новым смыслом. Результаты исследования свидетельствуют о

том, что мифология в творчестве Геймана выступает не только художественным инструментом, но и средством выражения современной культурной идентичности.

Ключевые слова: Нил Гейман, фэнтези, мифология, мифологические образы, American Gods, Norse Mythology, интертекстуальность, переосмысление.

XXI asr fantasy adabiyoti mifologik merosning zamonaviy shakllarda qayta talqin qilinishi bilan ajralib turadi. Zamonaviy yozuvchilar qadimgi afsona va rivoyatlarni yangi ijtimoiy hamda madaniy sharoitlarga moslashtirish orqali ularga yangi ma'no yuklamoqdalar. Bunday mualliflar orasida Neil Gaiman alohida o'rin egallaydi. Uning asarlarida qadimgi mifologik qahramonlar va xudolar zamonaviy dunyo bilan o'zaro munosabatga kirishib, yangi badiiy mazmun kasb etadi [1; 2].

Neil Gaimanning American Gods asari zamonaviy fantasy adabiyotining eng muhim namunalaridan biri hisoblanadi. Asarda turli xalqlarning qadimgi xudolari Amerika jamiyatida yashashga majbur bo'lgan qahramonlar sifatida tasvirlanadi. Yangi texnologiyalar, ommaviy axborot vositalari va iste'mol madaniyati esa yangi "xudolar" sifatida namoyon bo'ladi [4]. Shu tariqa, muallif qadimgi mifologik qarashlar va zamonaviy dunyo o'rtasidagi ziddiyatni badiiy shaklda ifodalaydi.

Norse Mythology asarida esa Gaiman skandinav mifologiyasining mashhur qahramonlari — Odin, Thor va Loki haqidagi hikoyalarni qayta hikoya qiladi. Biroq bu qayta hikoyalash oddiy tarjima yoki moslashtirish emas, balki zamonaviy o'quvchi uchun tushunarli va jozibador shaklda amalga oshirilgan badiiy rekonstruksiya [2].

So'nggi yillarda Neil Gaiman ijodini mifologik va intertekstual yondashuvlar asosida o'rganishga bag'ishlangan ko'plab tadqiqotlar amalga oshirildi. Xususan, tadqiqotchilar uning asarlarida mifologik obrazlarning zamonaviylashtirilishi va yangi semantik ma'nolar bilan boyitilishini ta'kidlaydilar [3; 5]. Biroq afsonaviy obrazlarning qayta yaratilish mexanizmlari hamda ularning zamonaviy fantasy adabiyotidagi funksiyalari hali ham chuqur tadqiq etilishi lozim bo'lgan masalalardan biri hisoblanadi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi Neil Gaiman asarlarida afsonaviy obrazlarning qayta yaratilish usullarini tahlil qilish va ularning XXI asr fantasy adabiyotidagi ahamiyatini aniqlashdan iborat.

Metodologiya

Ushbu tadqiqotda sifatli (qualitative) tadqiqot yondashuvi qo'llanildi. Tadqiqotning asosiy manbalari sifatida Neil Gaimanning American Gods va Norse

Mythology asarlari tanlandi. Tahlil jarayonida qiyosiy adabiy tahlil, intertekstual tahlil hamda mifologik tanqid usullaridan foydalanildi. Ushbu metodlar yordamida asarlardagi afsonaviy obrazlar qadimgi skandinav va boshqa mifologik manbalar bilan qiyoslandi hamda ularning zamonaviy fantasy adabiyotidagi funksiyalari aniqlandi. Shuningdek, obrazlarning semantik o'zgarishi va yangi madaniy kontekstdagi ahamiyati tahlil qilindi.

Natijalar va muhokama

1. Odin obrazining zamonaviy talqini

Neil Gaimanning *American Gods* asarida Odin obrazi "Mr. Wednesday" nomi ostida namoyon bo'ladi. Skandinav mifologiyasida Odin donolik, sehr va urush xudosi sifatida tasvirlangan bo'lsa, Gaiman uni zamonaviy Amerika jamiyatida yashashga majbur bo'lgan, o'z mavqeini saqlab qolishga urinayotgan qahramon sifatida tasvirlaydi [1; 2]. Shu orqali yozuvchi qadimgi xudolarning zamonaviy dunyoda o'z ahamiyatini yo'qotib borayotganini ko'rsatadi.

Gaiman talqinidagi Odin mifologik qahramon bo'lish bilan birga, zamonaviy insoniyatning e'tibor va ishonch uchun kurashini ham ifodalaydi. Bu esa obrazning an'anaviy vazifasidan chekinib, yangi semantik mazmun kasb etganini ko'rsatadi [4].

2. Loki obrazining qayta yaratilishi

Loki skandinav mifologiyasida ayyorlik va makkorlik timsoli hisoblanadi. Gaiman ushbu obrazning asosiy xususiyatlarini saqlab qolgan holda, uni zamonaviy syujet tizimiga moslashtiradi [2].

American Gods asarida Loki voqealar rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi markaziy obrazlardan biri sifatida namoyon bo'ladi. U nafaqat mifologik qahramon, balki manipulyatsiya va aldov orqali maqsadiga erishuvchi zamonaviy antiqahramon sifatida ham tasvirlanadi. Bu esa muallifning qadimgi mifologik personajlarni zamonaviy adabiy qahramonlarga aylantirishdagi mahoratini namoyon etadi [5].

3. Shadow Moon va zamonaviy qahramon modeli

Asarning markaziy qahramoni Shadow Moon qadimgi mifologiyadagi qahramon arxetipining zamonaviy ko'rinishi sifatida talqin qilinishi mumkin. U dastlab oddiy inson sifatida tasvirlansa-da, voqealar davomida murakkab sinovlardan o'tadi va o'z shaxsiyatini qayta kashf etadi [1].

Jozef Kempbell tomonidan ilgari surilgan "qahramon sayohati" modeli Shadow Moon obrazida ham kuzatiladi. Qahramon noma'lum dunyoga kiradi, turli sinovlarga duch keladi va natijada yangi bilim hamda tajribaga ega bo'ladi

[3]. Shu jihatdan Shadow Moon qadimgi mifologik qahramonlar va zamonaviy fantasy qahramonlari o'rtasidagi bog'lovchi obraz sifatida namoyon bo'ladi.

4. Qadimgi va yangi xudolar qarama-qarshiligi

American Gods asarining eng muhim g'oyalaridan biri qadimgi va yangi xudolar o'rtasidagi qarama-qarshilikdir. Qadimgi xudolar insonlarning qadimiy e'tiqodlari va mifologik qarashlarini ifodalasa, yangi xudolar texnologiya, internet, ommaviy axborot vositalari va iste'mol madaniyatining timsoli sifatida tasvirlanadi [4].

Muallif shu orqali zamonaviy jamiyatdagi qadriyatlar almashinuvini ko'rsatadi. Gaimanning talqinida mifologiya o'tmishga oid hodisa emas, balki bugungi kun madaniy hayotining bir qismi sifatida namoyon bo'ladi [11]. Bu esa asarning falsafiy va ijtimoiy ahamiyatini yanada kuchaytiradi.

5. Afsonaviy obrazlarning yangi semantik mazmuni

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Neil Gaiman afsonaviy obrazlarni asl manbalardagi shaklda takrorlamaydi. Aksincha, ularni zamonaviy dunyo ehtiyojlari va muammolariga mos ravishda qayta yaratadi. Odin, Loki va boshqa mifologik personajlar yangi ijtimoiy va madaniy sharoitlarda faoliyat yurituvchi obrazlarga aylantiriladi [6; 8].

Shuningdek, muallif mifologik syujetlarni zamonaviy identifikatsiya, migratsiya, madaniy xilma-xillik va globalizatsiya kabi masalalar bilan bog'laydi [11]. Natijada afsonaviy obrazlar nafaqat badiiy vosita, balki zamonaviy jamiyat muammolarini yorituvchi ramziy tizim sifatida ham xizmat qiladi.

Xulosa

Ushbu tadqiqotda XXI asr fantasy adabiyotida afsonaviy obrazlarning qayta yaratilishi Neil Gaiman asarlari misolida tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yozuvchi qadimgi mifologik obrazlarni zamonaviy madaniy muhitga moslashtirish orqali ularga yangi badiiy va semantik mazmun yuklaydi. Gaimanning yondashuvi mifologiyani oddiy qayta hikoya qilish bilan cheklanmay, balki uni zamonaviy jamiyat muammolari bilan bog'lashga xizmat qiladi.

Tahlil davomida Odin obrazi qadimgi xudoning zamonaviy talqini sifatida namoyon bo'lishi aniqlandi. Loki obrazi esa an'anaviy ayyor qahramon modelini saqlab qolgan holda, zamonaviy antiqahramon sifatida qayta yaratilgan. Shadow Moon qahramoni orqali muallif mifologik qahramon sayohati modelining zamonaviy ko'rinishini yaratgan. Shuningdek, qadimgi va yangi xudolar qarama-qarshiligi orqali zamonaviy jamiyatdagi qadriyatlar almashinuvi va madaniy o'zgarishlar tasvirlangan.

Tadqiqot natijalari Neil Gaiman ijodida afsonaviy obrazlar o'tmish merosi sifatida emas, balki zamonaviy insonning madaniy, ijtimoiy va ma'naviy tajribalarini ifodalovchi vosita sifatida namoyon bo'lishini ko'rsatdi. Shu jihatdan yozuvchi XXI asr fantasy adabiyotida mifologik obrazlarni qayta yaratishning o'ziga xos modelini shakllantirgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Gaiman, Neil. American Gods. New York: William Morrow, 2001.
2. Gaiman, Neil. Norse Mythology. New York: W. W. Norton & Company, 2017.
3. Irina, R. The Role of Intertextuality in Neil Gaiman's American Gods. Cultural Intertexts, 2015.
4. Roslan, S. M., Noor, R., & Kaur, H. Modern Day Myths in Neil Gaiman's American Gods. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 2020. pp. 370–385.
5. Kern, T. Intertextuality in Neil Gaiman's American Gods. Master's Thesis, Universidade Federal do Rio Grande do Sul, 2016.
6. Pasternak, I. Mythological and Folklore Figures in Neil Gaiman's American Gods. Culture of the Word, 2015.
7. Gorman, S. Neil Gaiman's American Gods: A Postmodern Epic. Mythlore, 2018.
8. Haydanka, D. Intertextuality as a Mirror of American Culture in Neil Gaiman's American Gods. Slovak Journal of Language, Literature and Culture Studies.
9. The Role of Intertextuality in Neil Gaiman's American Gods. Research Publication, 2020.
10. Folklore and Mythology in Neil Gaiman's American Gods. University Research Thesis.
11. The Mythology of Emigration in Neil Gaiman's American Gods. Manchester University Press, 2020.
12. Only the Gods Are Real: The Mythopoeic Dimensions of Neil Gaiman's American Gods. Romanian Journal of English Studies, 2016.
13. Myth, Religion, and Neil Gaiman's Search for the American Soul. Religion and Popular Culture, 2017.
14. Norse Mythology in Neil Gaiman's American Gods. Literary Analysis Essay, 2020.
15. American Gods and Mythological Identity in Modern America. Bibliographic Research Collection, 2022.